

OQAASILERIFFIMMIT NUTAARSIASSAT

NORMU 2 · FEBRUAARI 2021

SAQQUMMERTOQ:

Oqaasileriffik

Taaguutit

Taaguutit Oqaasiliortut akuerisaat

Taaguut ujakkat allaguk Ujaruk

Ujaasineq annertusisaaq Aallaqqaataaniit

Taaguutit aallaqqaataat:

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S
T U V W X Y Z Æ Ø Å

TAAGUUTIT OQAASILIORTUT AKUERISAAT

TAAGUUTAASIVIKKUT

MISSUATAARNEQARSINNAALERPUT

Qupp. 6

OQAASILIORTUT ISIKKAMIK-ARSARNERMI / ARSAANNERMI TAAGUUTIT AKUERISAAT

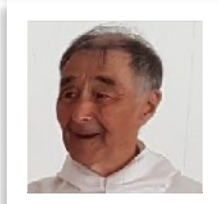
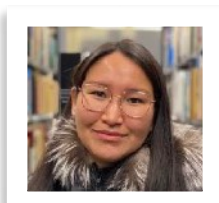
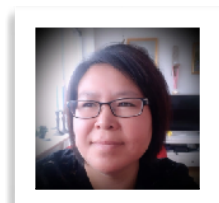
Qupp. 8

ILISARITITSINERIT

OQAASILERINEQ

-Iluninga, -Ilunikku il.il.

Qupp. 5 & 6

SAAFFIGINNISSUTIT:

- ATEQ **ALIGIAQ QANOQ**
ISUMAQARPA? Qupp. 7

- **KALERRIPPAA QANOQ**
NASSUIAATEQARPA? Qupp. 7

NUNARSUAQ TAMAKKERLUGU ILITSOQQUSSARALUGU OQAATSIT ULLUAT

Qupp. 1 & 2

ATTAVISSAQ

E-mail: oqaasileriffik@oqaasileriffik.gl

Tlf.: (+299) 38 40 60

Ceresvej 7, 1 · Postboks 980

3900 Nuuk · Kalaallit Nunaat

AMMASARFIIT

Ataas.-tall.: 08:00-16:00

Arf.-sap.: matoqqavoq

[Oqaasiliortut](#)

[Nunat Aqqinik
Aalajangiisartut](#)

[Inuit aqqi](#)

[Oqaaserpassualerineq](#)

OQAASILERIFFIMMIT
NUTAARSIASSAT
QAAMMATIT TAMAASA
SAQQUMMERTARPUT

AAQQISSUISOQ:
[OQAASILERIFFIK](#)

NUNARSUAQ TAMAKKERLUGU ILITSOQQUSSARALUGU OQAATSIT ULLUAT

ALLATTOQ: BEATRINE HEILMANN

Novembarip 17-ianni 1999-imi UNESCO-p tamanut nalunaarutigaa ulloq februariip 21-at tassaassasoq:

Nunarsuaq Tamakkerlugu Ilitsoqqussaralugu Oqaatsit Ulluat

Ilitsoqqussaralugu Oqaatsit Ulluannik malunnartitsisarnermi siunertarineqarpoq nunarsuarmi tamarmi makku eqqummaariffiqineqarnerulissasut:

- oqaatsit,
- kulturikkut assigiinngissitaarneq, kiisalu
- arlariinnik oqaaseqarneq.

Ilitsoqqussaralugu Oqaatsit Ulluat siullerpaamik februariip 21-anni 2000-imi nunarsuaq tamakkerlugu malunnartinniarneqaaqarpoq ullorlu maanna tikillugu ukiut tamaasa nunarsuaq tamakkerlugu malunnartinniarneqartarluni.

UNESCO
United Nations Educational Scientific and Cultural Organization

Kalaallisut
Naalagaaffiit Peqatigiit Ilinniartitaanermut,
Ilisimatusarnermut Kulturimullu Suleqatigiiffiat

Agguaqatigiissillugu ullut qulikkaarlugit oqaatsit ataatsit nunarsuatsinni atornerullutik nungutitaasarput. Tamanna pillugu UNESCO-p ilitsoqqussaralugu oqaatsit ulluannik malunnartitsisalernissaq aallarnersimavaa oqaatsit suulluunniit nukittorsarniarlugit, kiisalu ilitsoqqussaralugu oqaatsit salliutinneqarnissaasa pingaassusiat immikkut ittumik malunnartinniarlugu. Tamatuma saniatigut UNESCO-mit pingaartinneqarpoq inuiaqatigiit akornanni kulturikkut oqaatsitigullu assigiinngiaassutsit inuiaqatigiinni piusut paaseqatigiiffiunerusumik akaareqatigiinnerusumillu tunngaveqartumik ataqatigiinnerulernissaat anguniarneqassasoq, tamannalu pillugu ilitsoqqussaralugu oqaatsinik ineriartortitsinerup saniatigut arlariinnik oqaaseqarneq annertusarneqassasoq.

Ilitsoqqussaralugu Oqaatsit Ulluata ullormi februariip 21-anni malunnartinneqartarneranut peqqu-taasoq tassaavoq februariip 21-anni 1952-imi ilinni-

artut sisamat Bangladeshimi oqaatsit pillugit akere-liissuteqarnermi akere-liussutsimik takutitsisoqarnerani toqutaanikummata ukiorpasuumnilu toq-qissisimannigitoqartoqarneranut pisimasoq peq-qutaanikuulluni.

Taamaattumik UNESCO-p aalajangersimavaa ulloq taannarpiaq ilitsoqqussaralugu oqaatsit malunnartinniarneqartassasut.

Ukiog manna Ilitsoqqussaralugu Oqaatsit Ulluannut atatillugu UNESCO-mit qulequtaritinniqartoq tassaavoq:

Ilinniartitaanermi inuiaqatigiinnilu peqataatitsinissaq siunertaralugu arlariinnik oqaaseqarnerup kajuminnarsarnissaa

(Fostering multilingualism for inclusion in education and society)

Taamatut qulequtaqartitsinermi oqaatsit arlariinnillu oqaaseqarnerup tamanik peqataatitsinerunissamik siuarsaanermut aqutissiusseqataasutut akuersaarneqarnerat naqissuserneqarpoq, kiisalu piujuartitsilluni ineriartortitsinermi nunarsuarmi anguniakkat naapertorlugit kinaluunniit kingulerut-sinneqassanngitsoq.

ILITSOQQUSSARALUGU OQAATSIT ULLUAT KATUAMI MALUNNARTINNEQARPOQ

ALLATTOQ: OQAASILERIFFIK

Katuap Oqaasileriffik suleqatigalugu ulloq 23. februaari Katuap inersuaaraani nal. 19.00-imiit 21.00-ip tungaanut UNESCO-p Ilitsoqqussaralugu Oqaatsinut Ullorititaa malunnartippaa.

Makku sammineqarput:

- Tukummeq Qaavigaq - qullermik ikitsivoq
- Oqaasileriffimmit Beatrine Heilmann - Kalaallit Nunaanni oqaatsit pillugit saqqummiivoq
- Oqaasileriffimmit Tikaajaat Geraa Kristensen - sumiorpaluutit pillugit saqqummiivoq
- Tukumminngiaq Nykjær Olsen - Qaanaarmiusut & ICC-mit saqqummiivoq
- Tukummeq Qaavigaq – appaliarsummik ameersinermik takutitsivoq

Sumiorpaluutitik pillugit saqqummiisut:

- Sørine Larsen, Pakkutannguaq Larsen & Elisabeth Levisen - Nanortalimmiusut
- Ida Mathiassen og Marie Kuitse Kristensen – Tunumiusut

Malunnartitsineq Oqaasileriffiup Facebookimi qup- perneranit toqqaannartumik *live-streaming* atorlugu kikkunnit tamanit malinnaatitsinera uani innersuussissummi isiginnaarneqarsinnaavoq:

<https://www.facebook.com/oqaasileriffik/videos/762690651046787/>

INUIT OQAASIISA OQALUTTUASSARTAAT - SUMIORPALUUTILLU

ALLATTOQ: TIKAAJAAT KRISTENSEN

Naggueqatigiit Inuit oqaasiisa ineriartornerisa allanngoriartornerisalu oqaluttuarisaanerat pillugu Louis-Jacques Doraisip atuakkiata "Inuit uqausiqatigiit"-ip (2003) kalaallisut eqikkarlugu nassuiaatigineqarnera:

Oqaatsit ilaqutariit assigiimmik aallaaveqartarput. Oqaatsit ataasiunikut inuit nuttarnerannit sumior-

paluutit assigiinngitsunngoriartuariaarlutik piffissap ingerlanerani ima allanngorsimatigisinnaasarput, allaat oqaatsit immikkoortunngorlutik.

Eskaleutisut (Eskimo-Aleutit) oqaluttut aamma taamaassimassapput. Ilimanarpoq inuiaat ataasiusimasut - naggueqatigiillunniit imminnut qanittut - nuttarnerminnilu attaveqatigiikkunnaaramik oqaasii allanngorsimasut.

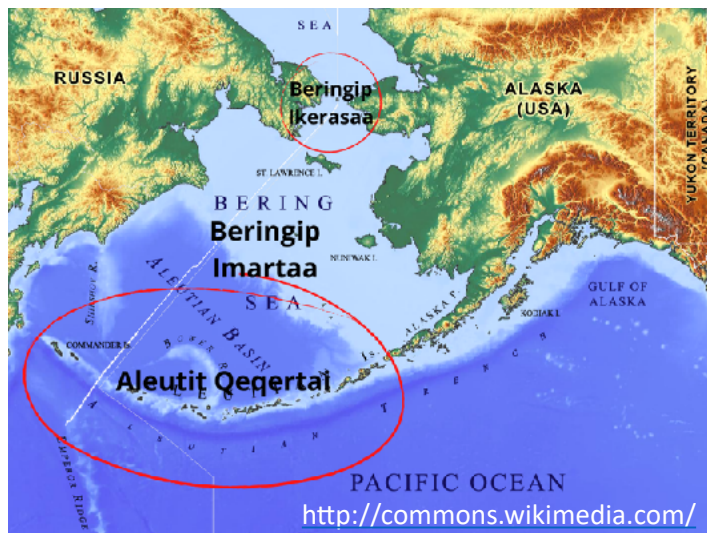
Itsarnisarsiuut paasisaat oqaasilerinermilu ilisimasat sanilliunnerisigut Inuit, Yupiit Aleutillu oqaluttuassartaat paasisaqarfigisinnaavagut.

Itsarnisarsiuut paasisimasaat oqaasilerinermillu paasisimasat aallaavigalugit oqarsinnaavugut *Eskaleutit* siuaasaat ukiut 5000-it matuma siorna Asia-miit takkussimasut, soorlu Amerika avannarlermi kujallermilu nunat inoqqaavi *Eskaleutit* sioqqullugit taamaalorsimasut.

Misissuinermi periuseq **glottochronology**-mik taaneqartartoq oqaatsini ilaqutariinni sumiorpaluutini-lunniit oqaatsit assigiimmik atorneqartut kisillugit oqaatsit ukiunik naliliinariarnermi atorneqartarpoq. Oqaatsini oqaatsit aalajangersimasut ukiut 100-t ingerlaneranni allanngorpiarneq ajortut nalunngikkaanni oqaatsit sumiorpaluutillunniit marluk assigiinngitsut qanga assigiinngitsunngorsimanersut eqqoriarneqarsinnaapput, oqaatsini taakkunani marlunni oqaatsit suli assigiittut qassiuneri naatsorsorlugit. Oqaatsit assigiit amerlanerutillugit oqaatsit avissaarnerannit piffissaq ingerlasimasoq sivikinnerusimassaaq. Itsarnisarsiuullu nassaavisa tamanna aamma uppernarsarsinnaavaat.

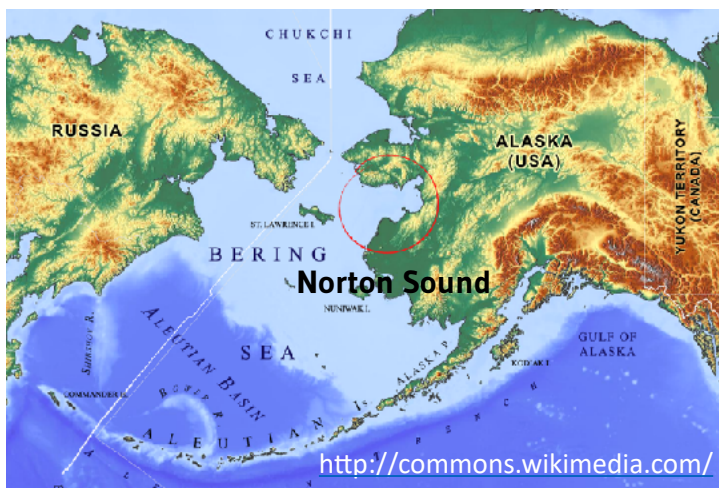
Glottochronology itsarnisarsiornerlu atorlugit paasisat aallaavigalugit paasinarpoq *Eskimot (Inuit, Yupiit Sireniskillu) Aleutillu* ataatsimoorlutik siuaasarigaat *Eskaleutit*, taakkulu **Beringip Imartaata** sineriaani Alaskami ukiut 4500-t matuma siorna inuusimasut, Asiamillu takkussimanissaat - **Beringip Ikerasaa Aleutillunniit** qeqertai aqqutigalugit, taakkulunniit tamaasa aqqutigalugit - ilimanarluni.

Ukiut 4000-it matuma siorna oqaatsitigut kulturik-kullu avissaariartorneq pilerpoq, tassa *Eskaleutit* marlunnut avinnerat: *Eskimot* aamma *Aleutit*.

Naluarput soq avissaariartulerneq pisimansoq. Ukiut 2000-it matuma siorna avissaariartulerneq alla pisimavoq. Alaskami **Norton Soundip** (Nortonip kangerliumanersua) nalaani *Eskimot* oqaasii avissaariartulersimapput: **Yupiit Inuillu**. Avissaarneq tamanna inuit nuttarnerannit peqquteqarsimavoq, **Norton Soundilli** nalaani oqaatsit taakku marluk avissaarsimapput najugarisaat suli qanikkaluartoq.

Inuit nuttarnerat alla Alaskaminngaanniit nuunneq ukioq 1000-ip nalaani aallartissimavoq, tamanna silap pissusiata allanggorneranik pissuteqarsimasasoq ilimagineqarpoq. Silap allanggornera arferit piniagassat amerlinerannik kinguneqarsimasingatinneqarpoq, *Eskimot* piniagaasa pingarnerit ilaat.

Yupiit ilaat **Beringip Ikerasaa** ikaarlugu **Chukotkamut** nunasipput. Taakku ullumikkut *Naukansisut*

Central Siberian Yupik-tullu oqaluttut sivaasaraat.

Nuttarnerit pingarnerisaat naggueqatigiit **Inunnut** tunngapput. Ukioq 1000-ip missaani **Inuit** amerlasuut Alaskap avannaata kitaq qimappaat. Issittup sineriaa atuarlugu Canadannngortussami ukiut ingerlanerini ingerlaarput. Sukkasuumik ingerlaarsimapput ukiullu 100-likkaat arlaqanngitsut qaangiummata **Mackenzie Deltap** (Inuvialuit), **Kalaallit Nunaata Labradorillu** akornanni inuulerput.

Piniartut – itsarnisarsiunits *Thulenik* taaneqartartut – ullumikkut **Inuit** sivaasaraat. Canadami Kalaallit Nunaannilu *Dorsetit* (torngit) naapippaat, taakku ukiuni 3000-ini tamaani inooreersimapput. Inuiaallu taakku marluk oqaasii ilaqutariikkaluartut (*Dorsetit* oqaasii *Yupik-Inuillu* avissaannginneraneersut inunnut takkuttunut nutaanut qanganisarpalussimassaqaat) naapinnerat akersuunnertaqarsimavoq *Dorsetillu* kinguaariit arlaqanngitsut qaangiummata nungunnerannik kinguneqarpoq. Amiakkui kingulliit ukioq 1400-p missaanningaanniissangatinneqarput.

Thule Inuit siuliminnit siuarsimanagerusumik piniariaaseqarlutillu atortoqarput. Immami miluumasunik piniallaqqinnerupput, qaanniornermimmi ilisimasaqaramik. Canadap issittuanut pinerminni inooraasertik allangortissimavaat nunagilikkaminnut tulluarsarlutik. Soorlu inuit ikinnerusukkuutaarlutik katersuuttarput sumiiffiillu ilaanni *qarmaq*-mik (issumik ujaqqamillu qarmalimmik illoqarneq) illoqartarunnaarlutik apummik illuikkianiittalerlutik, tamanna sioqqullugu angalanermi kisimi atornerqartarsimasoq.

Nuttarnerit annersaat **Mackenzie Deltamit** (Inuvia-luit) kangianut **Victoria Islandikkut** (Kitlineq) angalanerunerusimarpasippoq – maanna **Cambridge Bayip** (Iqaluktuuttiaq) inissisimaffia avaqqullugu – Canadap issittuani qeqertat avannarliit tikillugit:

Devon (Tallurutit) aamma **Ellesmere** (Umingmat Nuna).

Tassanngaanniit *Thule Inuit* ilaat **Kalaallit Nunaannut** pipput Avannaarsuata kitaatigut kingusinnerusukkullu kujammut kitaatigut kangiatigullu ingerlaalerlutik. Tamanna pisuulluni Kalaallit Nunaanni sumiorpaluutit *Western Canadian Inuktun* aamma *Alaskan Inupiaq* assigneruaat Canadami sumiorpaluutitut allanut sanilliullugit.

KALAALLIT NUNAANNUT INUIT NUTTARSIMANERAT

Nittartakkat uku malillugit:

visitgreenland.gl , nka.gl aamma natmus.dk

Ukioq 1000-ip missaanniit Mackenzie Deltamit inuit ingerlaarnerat aallartittumit Kalaallit Nunaannut pisut Kalaallit Nunaata avannaarsuaneeriarlutik kitaatigut kangiatigullu kujammut ingerlaarnikuu-

simapput, tamanna itsarnisarsiut misissuineratigut aamma uppernarsineqarnikuuvoq. Nunatta Katersugaasiviata nittartagaani takuneqarsinnaapput nunniffiit sineriak tamakkingajallugu nassaasasut.

Ukiut ingerlaneranni inuit sumiiffiit assigiinngitsunut uninnikut immikkut sumiorpaluutinikkiartorsimapput. Tunumi Kitaaniittunit oqaatsit ator-neqartut nipaallu allanngoriartorsimapput. Kitaani sumiiffiit assigiinngitsut aamma nipaallanngorartarsimapput, soorlu Kujataani /i/-mik atunerullutik avannaani /ng/ tusarsaanerulluni il.il.

Avanersuarmi aamma sumiorpaluutit allanngorarsimapput, 1600-kkuni sila nillernerulermat inuit kujavarternerusimallutik, Avanersuarmiittut taamaallutik immikkoornerulerlutik. Avanersuarmiut Canadami inuit naapikulanikuullugit sila nillertimmat inunnik takussaapajaarsimapput. 1818-imi tuluit paasisassarsiortut Inuit inunnik allanik naapitsinikuunngitsut naapissimavaat. Tuluit Canadap avannarpasinnerusortaanut pigamik inunnut naapitaminnut Kalaallit Nunaanni inuit Avannaarsuaniittut inunnik allanik takusimannngitsut oqaluttuaraat. 1860-imilu Canadamiit Inuit 50-it missaaniittut Kalaallit Nunaaliarput, Avanersuarmilu Inuit inooqatigilerlutik.

Inughuit sumiorpaluutaat Kalaallit Nunaanni sumiorpaluutinit allanit allaanerupput Natsilingmiutut Kivalliqmiutulluunniit oqaluttunut qaninnerullutik.

Ataani assimi takuneqarsinnaavoq aappaluttumik ammalortulikkami, Natsilingmiut Kivalliqmiullu sumiiffii.

OQAASILERINEQ

-LLUNIUK, -LLUNINGA & -LLUNIKKU

ALLATTOQ: IVALO BRANDT

Nalunngilara akerlilerneqartussaallunga, allaaseri-nikooriarakkuli paasisakka naalisarlugit ingerla-teqqilerpakka.

Siullermik: *ornilluninga* kukkunerua? Aap, ordbogi-niinnginnami kukkunertut nalilerneqartarpoq.

Kisiannili kukkunerujuaannarnikuua? Taassuma akinnginnerani oqaatsip sumit aallaaveqarnera qiviarneqaqqaartariaqarpoq.

AAPPIUTTARTOQ

Aappiuttartuq (*ledsagemåde*) oqaluutaavoq oqaluut minneq. Aappiuttartup ilisarnaatigivaa aappiuttartumi susup oqaluummi annermi susoq assigiuuannaramiuk. Aappiuttartumi susoq ersersinneqarneq ajorpoq oqaluut annermi takuneqarsinnaasarmat kina susuunersoq.

Oqaluulli aneq ilaangikkaangat takuneqarsinnaajunnaartarpoq aappiuttartumi kina susuunersoq.

ASSERSUUT "ornillugu"

Oqaatsimi *ornillugu*-mi akuneqarsinnaangilaq susoq kinaanersoq, assersuutigalugu:

uanga/uagut - una *ornillugu*

illit/ilissi - una *ornillugu*

uuma/ukua - una *ornillugu*

Taamaammat susup kinaanera paasiniaraanni oqaluut aneq takuneqaqqaartariaqarpoq, ass.:

ornillugu oqarfigaa

Tassani oqaluut annermi *oqarfigaa*-mi takuneqarsinnaavoq susoq kinaassusersiutit pingajuanni ataasersiutaasoq (*uuma-una oqarfigaa*).

Aappiut-tartumi *ornillugu*-mi susoq kinaanersoq takuneqarsinnaalerpoq, oqaluut annermi susup kinaanerata erserteratigut. *Taamaalluninga* assigisaalu aappiuttartuupput susallit, tassanilu susoq ersersinneqarneq ajoraluartoq ersersinneqarpoq oqaluut aneq qiviaqqaangikkaluarlugu kina susuunersoq aappiuttartumi takuneqarsinnaangormat.

Assersuut:

ornilluniuk

Tassani takuneqarsinnaalereerpoq susoq kinaanersoq. *Uuma una ornilluniuk*.

Soorlu aamma *ornillunikku* (uku-una), *ornilluninga* (uuma-uanga) assigisaanilu oqaluut aneq qiviaqqaangikkaluarlugu kina susuunersoq apeqquuserneqarsinnaajunnaartuq. Oqaaseq arlalinnik isumaqaraluartoq, susap ersersinneratigut paatsoorneqarsinnaajunnaarpoq.

Kalaallisut oqaatsigut *Eskaleutininnaanneersuupput*, tassani *Eskimop* iluani *Inuit-Inupiaq*-minngaanneersuullutik.

https://en.wikipedia.org/wiki/Eskimo%E2%80%93Aleut_languages#/media/File:Eskimo%E2%80%93Aleut_-_01.svg

Inuit sisamanut avinnikuupput:

Alaskan Inupiaq, *Western Canadian Inuktitut*, *Eastern Canadian Inuktitut*, taavalu *Greenlandic Kalaallisut*.

Tassa *Eskaleutit* naggueqatigiippugut (oqaatsit ilaqutariit), ukulu taaneqartut qaninnerugatsigit oqaatsigut taakkununga assingunerupput.

Oqaatsitta qanga qanoq isikkoqarsimasinnaaneri takuniarutsigit naggueqatitta oqaasii allanngoriar-torfiunnginnerusut (arkaiskiunerusut) qiviarsinnaavavut. *Inuktitut* kalaallisut oqaatsitsinnut sanilliutisagaanni marlorsiuut sulii atorineqartarpoq, sulilu *taamaalluninga* assigisaalu aamma atorineqartar-lutik.

Oqaatsinik naalisaanermi oqaluummi susup tam-martarnera oqaatsini allani aamma takussaasarpog. Taamaammat oqartoqarsinnaasoraara qanga kalaallit aamma *taamaalluninga* atugarinikuusimassagaat, ukiulli ingerlaneranni naalisaanikkut aappiuttartumi susog ersersinneqassaarluni, *taamaalluninga* atorineqassaarluni *taamaallunga* atorineqartalersimasog. Taassumalu kingorna ord-bogit suliarineqalermata, piffissami tassani *taamaallugu* atorineqartarmat taanna eqqortutut isigisarpaput. Massakulli susup ersersinneqartarnera uteqqikkiartulerpoq *taamaalluninga* assigisaalu atorineqaqqittalerlutik.

Taamaammat *ornilluninga*, *ornilluniuk*, *ornillunikku* assigisaallu aappiuttartut susup kinaaneranik ersersitsisut qanga oqaatsitsinni ilaagaluartut mas-sakkut kukkunertut isigineqartarput.

"Language changes and moves in a different direction evolving all the time. Where a lot of people see deterioration, I see expressive development" - David Crystal

OQAASILERIFFIUP TOQQORSIVIANIT

- uiguutip -lluniuk-ip atorineqartarnera pillugu

ALLATTOQ: NUKA MØLLER

Uani allattoq Qeqertaaluup avannaani Mittimatalimmiuvoq. Soqutiginaqutigaa *-lluniup* saniatigut aamma Qeqertaaluup kujataamiutut nipi atorineqartartoq *-ttuniuk* oqaaseqatigiit ataatsit iluanni atormagu.

"Tautulirivara tasirmit amulluniuk manirarmut isivittuniu ijjumik ilullisuqtuniuk kugluktugu ilugiliqtugit qamusiarilluniuk.

Qiqittiarilluniuk puuqtuqtugu napulirvissanginnik qanattinniglu qamutillattaanguquujilillutik."

(Isigilerpara tasermit amullugu maneqqamut (nunap qaanut) isivillugu issumik ilulersorlugu immerlugu qamusiarigaa. Qeritillugu poortorlugu napulorfissaanik qanatsinnik qamutit iluseqalersillugu.)

"I saw that my father was making a wooden sled frame. I still remember how he pulled the tupiq skins from the lake and stretched them flat on the ground and anchored them with rocks."

(Simon Anaviapik (born 1913): "Iqqaumajaminik unikkaaqtuq - Remembering old times.", Inuktitut magazine #83, 1998, p. 5.)

TAAGUUTAASIVIK SAQQUMMERPOQ

ALLATTOQ: LISATHE MØLLER

Taaguutit (termer/fagudtryk) Oqaasiliortut akuerisaat Oqaasileriffiup nittartagaatigut maanna kik-kunnit tamanit misissuataarneqarsinnaalerput, u-nalu innersuussissut atorlugu misissuataarneqarsinnallutik:

<https://taaguutit.iterm.dk/>

Taaguutaasivik (termbanken) Oqaasiliortut akuerisaannik immersorneqartarnera ingerlaavartuuvog, taamaattumillu taaguutit Oqaasiliortut akuereriaannaraat ilanngunneqartassallutik.

Taaguutaasiviup (termbank) misissuataarnissaanut i-litsersuut kalaallisoortoq uani innersuussissummi tusarnaarneqarsinnaavoq:

<https://www.youtube.com/watch?v=fAgp4FHvYro>

Taaguutaasiviup (termbank) misissuataarnissaanut i-litsersuut qallunaatoortoq uani innersuussissummi tusarnaarneqarsinnaavoq:

<https://www.youtube.com/watch?v=uKMCjGbvzDU>

Neriuutigarpup taaguutaasivik atorluarneqassasoq.

Taaguutitut tunngasunik apeqqutissaqarussi paasi-saqarnerorusukkussiluunniit Oqaasileriffimmi taaguutitik sullissisog Lisathe Møller attavigisinnavaarsi:

Email: lisathe@oqaasileriffik.gl

Oqarasuaat: +299 384068

SAAFFIGINNISSUTIT

ATEQ ALIGIAQ QANOQ ISUMAQARPA?

ALLATTOQ: NUKA MØLLER (TOQQORSIVIMMIT)

Aligiaq

Angutit aqqat Kitaani atorreqartutut nalunaarsorsimasoq.

Ilimanarpoq nagguiit makku aallaavigisimassagai: *aligoq* isumaqartoq ujarak akimut ersitsoq (bjergkrystal) nalitsinni aamma diamantimut taaguutaalersoq, imalt. *aligaa* angigaa, arligaa.

Avanersuarmit atiteqarput arnanut *Alinnaaluk* (*Alíngnâluk*) isumaqartoq *suangasoq*, *takujuminartoq*.

Kalaallit aqqanni qangarnisani uiguut -giaq nalinginnaasuvoq: Qasigiaq (puisit ilaata taaguutaa), Navagiaq (uumasut tamaasa tarnikkut aqqusaareerlugit kussunneqarsinnaajunnaarnikoq), Qallunaangiaq (qallunaamik toornaqarsimanerami taama atilik) [il.il.](#)

KALERRIPPAA

ALLATTOQ: MINIK JEREMIASSEN

2019-imi decembarip sisamaanni oqaaseq kalerrippaa pillugu nassuiaatsikkusuttumik Oqaasilerifiup e-mailianut saaffiginnittoqarpoq.

Kalerrippaa

Oqaatsip taassuma naggua *kalerraq* ulluinnarni oqaasiunngikkaluartoq eqqaasariaqarsoraara. Nagguik taanna piginnittorsiuuserlugu, tassa *kalerraanngortillugu*, Samuel Kleinschmidtup ordbogimini 1871-imeersumi qallunaatut *lyden af*-mik nassuiaasersimavaa. Taamaalliluta oqaatsip nagguiaqut paasisinnaalereerparput kalerriineq nuanniitsuinnarnut atorreqarneq ajortoq.

Nalitsinni ajortumik pisoqarsimatillugu oqaaseq *kalerriineq* nalinginnaaneruleriartunnguatsiarpoq, kisianni kalerriineq ajortuinnarnut atorreqartarnersoq paaserusunnguatsiarakku akerusunneruvunga oqaaseq kalerriineq ajortuinnarmik imaqanngitsaq. Ajortumik ajunngitsumillu atorreqarsimaneranut assigiinngitsunik marlunnik assersuuteqasaaq.

Ole Brandtip atuakkiaanik nuannarisqaartuusugut tamangajatta nalunnginguatsiarparput Tulluortoq

1-imi Ukamartooq tassaasoq Tulluortukkormiunik ajortumik pinninniartartoq. Aamma ilisimavarput Ukamartup Tulluortoq toqunniarsimagaluaraa. Ole Brandtip oqaaseq *kalerriineq* ajortumik pisoqarsimaneranut atorsimagaa assersuutissaqqippoq ima allakkami:

"Nerrittut soraaramik immikkut oqaluasaartoqaratik ukiinerminni pisimasualuit eqqartoreeramikkik avisaartuunnialersut Asarpat kalerriivoq aqagu unnuppat maannakkut katersuuffigisaminnut aamma katersuuteqqullugit. Kalerrinneqartut ilaat uissuummiallakka-luarput, kisianni suna pillugu katersuuteqquneqarnertik apersuutiginnilaat. Aqaguani katersuunnermi pueqqaanik ammassattuutikutsoorsinnarlutik Asarpat tusarliivoq Miki Angutikattallu katersorsimasunut eqqartugassa-qartut. Taavalu Miki Angutikattaallu kinguleriisungarlutik Tulluortup Ukamartumit toqoriarneqaraluarnera oqaluttuaraat."

Ajunngitsumik atorreqartarsimaneranut assersuutissaqqissumik pisoqaaqisumillu atuakkami "Kaladlit okalluktualliat"-ni (kalaallit oqaluttualiaanni) 1860-imi saqqummersumi siumugassaqarpoq. Kalaallit oqaluttuatoqaatitta tusaamaaanersaasut ilagaat Aqissiamik oqaluttuaq. Nalunngilarput Aqissiaq taamaalluni qullugiarsuarmit malersorneqarluni toqutaangajavissoq qullugiarlu Aqissiamit ikilerneqagattaarnini peqqutigalugu naggataagut toqusoq. Aqissiakkut nunaata eqqaa piniagassaarutingajassimavoq qullugiarsuup uumasut pisarisarsimamagit, taamaattumillu Aqissiakkut nunaqqataat nerisassaarukkamik nukissaarullutik makissaarsimagaluartut Aqissiap qullugissamik pisaqarneragut qullugiartugassaqalerput.

Atuakkami tassani *kalerriivoq* ima atorreqarpoq:

*"Aqissiap nunaqatini tamaasa nassataminik pajuttoq-
quai; makissaaralut kalerrikkallarlutik nerisassaminnik
uerillutik unnuannarsuaq aallarput. Ullaakkut Aqissiap
makeriarluni qatanngutini itersaqai; tusarsimannngitsullu
tamaasa eqqarlisik kalerrillugit."*

Tassa Aqissiap nunaqqatini nerisassaqalersut *kalerrippai*. Taannalu ajunngitsumik imaqarsorinarpoq, naak Aqissiap nunaqqatai nerivallaarlutik kingorna toqoraraluartut. Taamaattoqarnerali Aqissiap *kalerriineranut* attuumassuteqanngilaq. Aqissiamik oqaluttuutuvoq tusartuagarput Aalut Kangermiu.

QQAASILIORTUT AKUERISAAT ISIKKAMIK-ARSARNERMI / ARSAANNERMI TAAGUUTIT

Oqaasiliortut - 28.05.2020

<i>analyse</i>	misissueqqissaarneq
<i>anden halvleg</i>	unamminerup affaa kingulleq
<i>anfører</i>	siulersorti
<i>angreb</i>	saassussineq
<i>angrebsspil</i>	saassussineq
<i>angribe</i>	saassussivoq
<i>angribende hold</i>	saassussisut
<i>angriber</i>	saassussisartog
<i>angrebsspiller</i>	siukkaq
<i>årets fighter</i>	akiuulluarnerpaaq
<i>årets hold</i>	pitsaanersiukkat
<i>årets spiller</i>	arsallammak
<i>årets tekniker</i>	arsalerillammak
<i>årets topscorer</i>	isertitsinerpaaq
<i>assist</i>	isertitsissutaasumik tunniussineq
<i>assisterende dommer</i>	dommerip ikiortaa
<i>back</i>	backi
<i>baglinje</i>	arsaaffiup isua
<i>bandespil</i>	tunioraakkasuarneq
<i>bane</i>	unammisarfik
<i>banehalvdel</i>	unammisarfiup affaa
<i>banelængde</i>	unammisarfiup takissusia
<i>banens bredde</i>	unammisarfiup silissusia

Oqaasiliortut - 06.06.2020

<i>åbningsangreb</i>	saassussinermi periarfissaq
<i>banens dybde</i>	unammiffiup takissusaa
<i>benskinne</i>	kanaarnaveeqqut
<i>blindside</i>	isiginngisaq
<i>bold</i>	arsaq
<i>boldbane</i>	arsartarfik
<i>boldbesiddelse</i>	arsamik tigumiaqarneq
<i>bolderobring</i>	arsaarineq
<i>boldforståelse</i>	arsarnermik paasisimasaqassuseq
<i>boldførende spiller</i>	arsamik ingerlatsisoq
<i>boldholder</i>	arsamik tigumiartog
<i>boldklub</i>	arsartartut peqatigiiffiat
<i>boldovertagelse</i>	arsamik tigusineq
<i>boldspil</i>	arsarneq
<i>boldøje</i>	arsallaqqissuseq
<i>bortvise</i>	anisippaa
<i>bortvisning</i>	anisitsineq
<i>bronzemedalje</i>	saqqarmiu bronziusoq
<i>bundkamp</i>	angusalunnerpaat unamminerat
<i>byhold</i>	illoqarfiup holdia
<i>børnefodbold</i>	meeqqat arsaannerat
<i>centerforsvar</i>	kinguarsimasuni qiterliit
<i>central forsvarsspiller</i>	kinguarsimasuni qiterleq
<i>central midtbanespiller</i>	qeqqani qiterleq
<i>centring</i>	qeqqanoorineq
<i>centrere</i>	qeqqanoorpaa
<i>chipspark</i>	arsamik ataatigut isimmitsineq

ILISARITITSINEQ

OQAASILIORTUNI ILAASORTAQ

Ateq: Mariia Simonsen
Inuuik: Juunip 27-at 1954

Suliffik: 1983-imi tusagassiortutut naammassigamali ukiorpassuarni taama sulivunga. Massakkut tusagassiortunngornianik ilinniartitsisutut Ilisimat SARFIMMI atorfeqarpunga, soraarninngungajalerlungali.

Oqaasiliortunut ilaasortanngorfik: 2016-imi ilaasortanngorpunga Tusagassiuinermi Sulisut Peqatigiiffiannit, TP-mit, Naalakkersuisunut innersuunneqarlunga.

Sunngiffimmi soqutigisat: Atuarneq/atuakkanik immiunneqarsimasunik tusarnaarneq.

Kalaallit oqaasii ilinnut qanoq pingaaruteqartigippat? Oqaatsitta kusanartumik tusarnerumillu atorneqarnissaat pingaarteqaara, oqaatsittalu tunngavimmikkut sannaasa ataqqineqarnissaat malinneqarnissaallu pingaarteqaakka. Taamaattumik pakatsisarpunga oqartussaasut tamakkuninnga siuarsaanissamik timitaliinngippallaarnerat malugigaangakku. Oqaaseq naammanngilaq, iliuserli kisimi kinguneqarsinnaavoq ...

Inuuninni suut pingaartitaraagit? Peqatikka 1954-imi inunngortut pingaarteqaakka.

Ilisimasaqarnissaq paasiniaasinnaassuserlu pingaartippakka. Ilisimasavut tunngavigalugit nunatsinnik siuarsaaqataassaagut, taamaattumillu qaammarsaanerup initunerunissaa kissaatiginartalarpoq. Tamanna 1950-ikkunnili pimoorneqaleraluartoq namminersornerulernerup kingorna soorlu pingaartinneqarunnaariartortoq.

Sumiiffinniluunniimmi ataasiakkaani tusagassiuuteqanngilaq, innuttaasut inuunerannik qaninnerusumik malinnaasinnaasunik apeqquusiinnaasunillu. Tamakkunuuna angisuumik ajorsaateqarpugut. Aamma oqaluttuarisaanitsinnik ilisimasatsigut amigaatillit soorluuku amerlasoorujussusut.

Sooq-una kalaallit inuusuttut siuaasamik oqaluttuarisaanerannik taama ilisimasakitsigisut?

Oqaluttuarisaanerput nalugutsigu siunissarput iluamik ilusilersorsinnaanngilarput ...

NUNAT AQQINIK AALAJANGIISARTUNI ILAASORTAQ

Ateq: Johannes (Uju) Rosing
Inuuik: Februaarip 19-iat 1941

Suliffik: Aalisartutut piniartutullu inuuniuteqartuaannarsimavoq, sulii maannakkumut angalasarluni, naak utoqqaligaluarluni. Utoqqalinersiuteqaraluarluni aalisartarnermigut isertitaqartarpoq nammineq pigisaminik angallateqarluni, imalu tamanna oqaasertalerlugu: "Nunatsinni inuuniartutoqaagatta, uagut nammineq angallatissagut isumagissavavut, nammineq kaasarfitsinniit akilissavavut."

Pingortitarooq inuuffitta annersarimmagu peqqitsilluni unikkallarnianngilaq. Uninnganeq saperami aalisarneq piniarnerlu ingerlatarei.

NAA-mi ilaasortanngorfik:

2018-imi ilaasortanngorpoq, KNAPK-mit innersuunneqarluni.

Kalaallit oqaasii Ujumut qanoq pingaaruteqartigippat?

Kalaallit nunaanni oqaatsit pingaartittorujuuai.

Nammineq ima eqqarsartaaseqarnerarpoq; Nuna tikitaq sunaluunniit naleqqussarfigisariaqartoq, nunap inugisai ataqqisassaasut, kulturiat oqaasiilu. Unali aamma eqqaavaa, nammineerluni nunanut allanut angalanikuunngisaannarnini taamaakkaluartorli nunap inuiisa ileqqui, kulturiat oqaasiilu ataqqineqartariaqartut.

Inuunermini pingaartitai:

Siulersuani pingaartitaralugillu ataqqisuuai aamalu oqaatsit, kulturi inuillu inoqqaavi pingaartitaralugit. Inuusuttut ajoqersuuttarpai, kisiannili inuup kisimiiilluni ilinniutai atupilunneqaleraangata matusarpoq, imminnuunnaq pillutik atussappatigit ilinniartitsiumajunnaartarluni. Inuiaqatigiinni tamanut atugassanik tunniusserusunnerusarpoq. Timikkut anersaakkullu nukittunissaq pingaartitarai, taamaasa assigiimmik. Nammineq oqaatsini akisusaaffigisarpai, eqqortumik oqalunnissaq tunngavilersuillunilu akisarnissaq pingaartutut isigalugu.

Inoqatini kikkugaluarpataluunniit naligalugit pisarpai.

ILISARITITSINEQ

OQAASILERIFFIMMI SULISOQ

Ateq: Lisathe Møller

Inuuk: Maajip 27-at 1973-imi
Maniitsumi inunngorpunga.

Ilinniagaq: 2007-imi oqaasilerinermi, atuakkialerinermi tusagassiuutilerinermilu cand. mag.-inngorpunga. Taassuma saniatigut sulianik aqutsinermut (projektledelse) tunngasumik PRINCE2 Foundationimik taaguutilimmik pikkorissarnikuuvunga.

Suliffik: 2000-imi Ilisimatusarfimmi ilinniarnema saniatigut Oqaasileriffimmi ikiortitut sulilerpunga. 2003-mi maajip aallaqqaataaniilli ataannartumik Oqaasileriffimmi atorfeqarpunga. 2007-imit 2018-ip naalernerata tunngaanut Nunat Aqqinik Aalangiisartunut allattaavunga. 2018-ip naalerneranit maannamut Oqaasiliortunut allattaajutigalunga taaguusersuutininik suliaqarneq ingerlatarivara.

Sunngiffimmi soqutigisat: Sunngiffimmi soqutigersarpaaluppasuaqarpunga, ataatsikkulli aallusinnaannginnakkit nuannarinerusakka massakut pingaarnersiullunga aalluppakka. Umiatsiartaarnikuugama freerfik atorluarlugu angalaartarpugut. Angalaarnitsinni pinialuttarpugut pinngortitarsuarlu angeqimmat tikissimangisat takornari-allartaartarpagut. Timersortarneq nuannarilluinnartuuara, inuusuttuaraaninniilli timersuutit arlalilit misilittarlugillu ingerlattarnikuuakka, annerusumilli ujakkaarneq, isikkamik-arsarneq, assammik-arsarnerlu timersuutiginikuullugit. Ullumikkut ujakkaartarpunga isikkamik-arsartarlungalu. Aasakut pinngortitarsuatsinni arpassinnaaffinni aamma arpallartaartarpunga.

Kalaallit oqaasii ilinnut qanoq pingaaruteqartigippat?

Kalaalinnngorsaanerup sakkortunerpaaffiani meerasimanera pissutaasimagunarluni kalaallisut oqaatsivut pingaartittupilorujussuuakka. Kalaallisut oqaaseqartuusut atugaasa pitsaasuunissaannik pingaartitsinerma kingunerisaanik kalaallisut oqaasillit iluaqutiginnaasaannik assigiinngitsunik

suliaqarnikuuvunga, neriutigasarlugulu iluaqutiginneqartarsimassasut. Marlunnik atuakkiaqarpunga. 2014-imi kalaallisut oqaasilerissusiara saqqummersippara, 2019-imilu oqaluttualiaaqqanik taallanillu imalinnik saqqummersitsivunga.

Maanna Oqaasileriffimmi atorfeqarninni taaguusersuutininik nunatta pisariaqartilluinnagaanik suliaqarlunga inerisaavunga, taamaaliornikkut suliaqarfiit assigiinngitsorpasuit kalaallit oqaasii atorlugit ingerlatsiviulertiartornissaannut aqutissiueqataallunga.

Inuuninni suut pingaartitaraagit?

Qitornannguakka inuunerma sikkersuisa kusanarnersaraat, taamaattumik inuunerma nuannersuunissaanik pingaartitsinittulli meeqqama toqqissilutik inuunissaat pingaartitarivara. Ulluinnarni inuuninguaminni asaneqarnermik misigitinneqartuarnissaat pingaarnarpaatut isigisarpara.

Inuuninni nuannarisakka, pingaartitakka pilluarnartitakkalu malillugit inuunissara pingaartitaraara, alamik pingaarnarpaasoqarpallaarunangilaq nammineq uummatip iluarisai malillugit inuunissamit.

OQAASILERIFFIMMI IKIORTI

Ateq: Sørine-Kristine Larsen

Inuuk: Marsip 31-at 1991

Ilinniagaq: Oqaasilerinermi, atuakkialerinermi, tusagassiuutilerinermilu bachelorinnngorniarpunga.

Ikiortitut suliffik:

Taaguusersuutilerinermi ikiorti, taaguutit Taaguutaasivimmut ilanngussassat immiussuuttarpakka.

Sunngiffimmi soqutigisat:

Innuttaasut illuanut "Illorput"-mut marrioriartortarpunga, unnukkunerusumi pisarpoq, kisimiitillunga suliaqarnissara nuannarinerusarakku. Pinngortitamut pisuttuallattaasarpunga, fitnessimullu timersoriartarlunga. Allanneq aamma nuannarivara, amerlanertigut eqqarsaatikka allatarpakka.

Kalaallit oqaasii ilinnut qanoq pingaaruteqarti-gippat?

Oqaatsivut pingaartippakka, arlaatigut oqqarluk-kaangama imaluunniit allannerlukkaangama naq-qinneqartarnissara pingaartittarpara. Oqaatsinik soqutigisaqarpunga. Kalaallit oqaasii pillugit ilinniagaqarnissara toqqarnikuuara, pissutigalugu kissaa-tigigakku siunissami oqaatsivut pillugit inerisaaqa-taanissara.

Inuuninni suut pingaartitaraagit?

Siullermik ilinniakkamik nuannarisannik naam-massisaqarnissara pingaartittarpara. Toqqissimasumik inuuneqarnissara aamma pi-ngaartittarpara. Takorluukkakka sulissutiginiartarpak-ka angusaqaraangama inuuneq naammagisimaar-narnerutittarakku. Nunanut allanut angalallattaar-nissaq pingaartittarpara misigisassarsiorneq nuan-narigakku.

IMMIKKUT ILISARITITSINEQ

OQAASILERIFFIUP PISORTARISIMASAA

Ateq: Carl Christian Olsen, Puju.

Inuuik: januaarip 22-at 1943. Sisimiuni inuusimavoq.

Ilinniagaq:

1974-imi Eskimologiimi cand. phil.-itut ilinniagar-tuunngorpoq, immikkut oqaasilerinermut tunngasu-mik specialiliorsimalluni.

Puju Oqaasileriffik pilersinneqarmalli soraarninngor-nissani 2015-imi tikillugu pisortaasimavoq.

Puju Oqaasileriffimmi pisortaanermi saniatigut oqaatsit pillugit aalajangiisartuni ataatsimiititalianilu Inatsisartunit Naalakkersuisunillu pilersinneqartuni, tassa Oqaasiliortuni aamma Nunat Aqqinik Aalaja-ngiisartuni siulittaasuusarsimavoq, kiisalu Inuit Aqqinik Akuersisartut piugallarmata aamma piffis-sap ilaani siulittaasuusimalluni.

Oqaasileriffimmit atuagaaqqat saqqummersinne-qartut taaguutinut tunngasut assigiinngitsut arlallit Pujup suleqataaffigisimavai, tamatumalu saniatigut kalaallisuumit tuluttuumut ordbogiliornermi suleqa-taasimalluni.

Pujup taaguutit suleqataaffigisai

- Nunatta naasui (1997)
- Tarnikkut nappaatit (2000)
- Isumaginninnermi peqqinnissamullu ikiorti (1997)
- Inuit aqqisa akuerisat nalunaarsorneqarnerat (1999)
- Killiffilersuutit (2004)
- Peqqinnissaqarfimmi taaguusersuutit (2005)
- Kalaallit aqqisa nalunaarsorsimaffiat (2007)
- Avatangiisilerinermi taaguusersuutit (2007)

Puju nunat tamalaat akornanni Kalaallit Nunaan- nilu ataatsimiititaliani assigiinngitsuni ilaasortaa-sarsimavoq.

Pujup ilaasortaafigisarsimasai assigiinngitsut ilaat makkuupput:

- Avannaamioqatigiinni Oqaatsinik Siunnersui-sartut (Nordens Sprogråd),
- Inuit Issittormiut Kattuffianni (ICC) Oqaatsinut Attaveqatigiinnermullu Ataatsimiititaq

Aammattaaq Puju ICC Kalaallit Nunaat aqqutigalu-gu nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffiitut tunnga-sunik suliaqarnermi anguniagaqarnermilu suleqa-taasarsimavoq.

Pujup Inuit Institutip pilersinneqarnissaa Robert Petersen peqatigalugu suleqataaffiginikuusimavaa, kingorna Ilisimatusarfinngortoq. Ilimmarfiutaaq pilersinneqarnissaanik pilersaarusionermi aamma peqataasarsimavoq.